

Initiatiefvoorstel

Referendumverordening gemeente Groningen

Aan de leden van de gemeenteraad van Groningen

Betreft: initiatiefvoorstel 'Referendumverordening gemeente Groningen'

Datum: 25 februari 2020

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij leggen wij u het volgende initiatiefvoorstel voor een nieuwe referendumverordening van de gemeente Groningen voor. Wij vragen preadvies van het college van burgemeester en wethouders, met name gericht op een technische en juridische check op de inhoud van de verordening. We verzoeken om agendering in de raadsvergadering van 22 april (en daaraan voorafgaand in één van de in april belegde veegcommissies).

Inleiding

Een referendum is een democratisch instrument waarbij inwoners zich kunnen uitspreken over een politieke kwestie. Een op de drie Nederlandse gemeenten heeft een referendumverordening. In de afgelopen tien jaar zijn er zesendertig lokale referenda gehouden. Ook de voormalige gemeenten Groningen en Haren hadden een actieve referendumverordening, de voormalige gemeente Ten Boer niet. Door de wegens de gemeentelijke herindelingen noodzakelijke harmonisatie van verordeningen, is op dit moment een referendum in de gemeente Groningen niet mogelijk. Daarmee missen onze inwoners een belangrijk instrument in de gereedschapskist van democratische middelen. Volgens de indienende fractie(s) is het daarom wenselijk om snel weer een actieve referendumverordening te hebben.

Een referendum als extra gereedschap in de democratische gereedschapskist

Een actieve en goedwerkende democratie vereist betrokkenheid van inwoners. In ons stelsel van een representatieve democratie wordt dat enerzijds georganiseerd middels verkiezingen, waarbij inwoners eens per vier jaar hun lokale volksvertegenwoordigers kiezen. Het is daarom een zorgelijke ontwikkeling dat de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in Groningen is teruggelopen van 64% in 1994 naar 44% in 2018. Dat betekent dat de gekozen volksvertegenwoordigers gekozen zijn door minder dan de helft van de kiesgerechtigden.

Het gevolg hiervan is dat de inhoudelijke vertegenwoordiging van inwoners in het parlement tekort kan schieten. Daarbij bestaat de mogelijkheid dat de opvattingen van bepaalde groepen inwoners structureel onvoldoende gehoord worden in het debat. Hierdoor kunnen voorstellen worden aangenomen waarvoor geen meerderheid lijkt te bestaan bij de bevolking.

De gemeenteraad van Groningen constateert deze zorgelijk trend en probeert deze middels democratische experimenten - zoals G1000, Let's Gro, open raad, en coöperatieve wijkraden - te keren. Hoewel ambitieus en hoopvol, is een eerste voorzichtige conclusie dat deze instrumenten het probleem van een verminderde representativiteit niet volledig oplossen.

Volgens de Staatscommissie Parlementair Stelsel in december 2018, kan een referendum veel van bovengenoemde problemen deels verhelpen. Een referendum betreft meer groepen inwoners bij de

besluitvorming en creëert draagvlak voor politieke beslissingen. Het kan zorgen voor grotere legitimiteit van en meer vertrouwen in de democratie.

Een referendum kan er bovendien voor zorgen dat de kiezer actief deelneemt aan het publieke debat over zaken van gemeenschappelijk belang. Doordat álle kiesgerechtigden zelf een oordeel mogen vellen over dergelijke zaken worden ze gestimuleerd om een mening te vormen en deel te nemen aan de discussie. Daarmee vergroot het instrument referendum de betrokkenheid van inwoners bij de politieke besluitvorming.

De nieuwe referendumverordening voor Groningen

Het is van belang dat een referendum beschikbaar is als instrument voor de kiezers van de gemeente. Daarom hebben de indiener(s) er in de verordening (bijlage) voor gekozen dat het mogelijk is om een referendum te organiseren op initiatief van zowel inwoners als de gemeenteraad. Daarnaast biedt de verordening de mogelijkheid om wanneer een referendum op initiatief van de raad gehouden wordt de vraagstelling kan bestaan uit verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen in plaats van enkel voor of tegen. Dat laatste doet recht aan de complexiteit en samenhang van besluiten, waarbij het moeilijk is om de antwoorden plat te slaan tot een simpel ja of nee.

Artikelwijze toelichting

Voor de tekst van de Verordening is gebruik gemaakt van het VNG-model Referendumverordening (december 2019). Voor nadere toelichting op de verschillende artikelen verwijzen we daarom naar <https://vng.nl/brieven/nieuwe-vng-model-referendumverordening>. Op onderdelen hebben de indienende fractie keuzes gemaakt in de modelverordening. Hieronder lichten we verschillende keuzes toe.

Artikel 2

De indieners kiezen voor een referendumverordening waarbij een referendum georganiseerd kan worden zowel op initiatief van de inwoners als op initiatief van de raad. Het is volgens ons van belang dat een referendum beschikbaar is als instrument voor de kiezers van de gemeente. Echter, sommige besluiten kunnen ook zo ingrijpend of onvoorzien zijn dat de raad er zelf voor kiest om een keuze voor te leggen aan de inwoners.

Artikel 6

De indieners hebben gekozen voor een kiesdrempel voor het inleidend verzoek van 2% van de kiesgerechtigden en voor een definitief verzoek een kiesdrempel van 4%. In 2019 had de gemeente Groningen 177624 kiesgerechtigden, dat betekent dat voor de op die datum geldende situatie voor een inleidend referendumverzoek 3552 ondersteuningsverklaringen nodig zijn en voor het definitieve verzoek 7105. Wij hebben voor dergelijke percentages gekozen omdat ze verzekeren dat er draagvlak is voor een referendum. Het vergt namelijk enige inspanning om een dergelijk aantal ondersteuningsverklaringen te verzamelen. Tegelijkertijd werpt het geen onneembare horde op. Echter, deze percentages blijven altijd arbitrair, wij zien graag de visie van de andere partijen tijdens het debat tegemoet.

Artikel 8

In dit artikel zijn keuzes gemaakt aangaande de termijnen waarbinnen de stemming moet plaatsvinden. We hebben hierbij gezocht naar een balans tussen de minimale termijnen die nodig

zijn om een referendum te organiseren en een maximale termijn die het mogelijk maakt om een referendum om geschikte momenten te organiseren.

Artikel 9

De leden 3 en 4 zien op de gemaakte keuze voor de mogelijkheid om een referendum op initiatief van de raad te houden. In deze bepalingen is een extra taak voor de raad opgenomen, te weten het vaststellen van de stemprocedure. Dit biedt de mogelijkheid om de vraagstelling te laten bestaan uit verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen in plaats van enkel voor of tegen. Dat laatste doet recht aan de complexiteit en samenhang van besluiten, waarbij het moeilijk is om de antwoorden plat te slaan tot een simpel ja of nee.

Voorstel ter besluit:

De raad van de gemeente Groningen;

gelet op de artikelen 84, 149 en 154 van de Gemeentewet;

besluit vast te stellen de volgende verordening:

Referendumverordening gemeente Groningen 2020

Daan Brandenburg

SP

Marten Duit

Student & Stad

Amrut Sijbolts

Stadspartij voor Stad en Ommeland

Ton van Kesteren

Partij voor de Vrijheid

Marjet Woldhuis

100% Groningen